

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

2 СОН, 4 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 2, ВЫПУСК 4

LAWYER HERALD

VOLUME 2, ISSUE 4

TOSHKENT-2024

Мундарижа

ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ

1. ЮЛДАШЕВ Жаҳонгир

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ КОРПОРАТИВНОГО
УПРАВЛЕНИЯ: ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ 8

2. КАНЬЯЗОВ Есемурат Султамуратович

ВОПРОСЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО
ИНТЕЛЛЕКТА В СФЕРЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ 14

ФУҚАРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ИҚТИСОДИЙ ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАКАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА МЕДИАЦИЯ

3. САИДОВ Мақсудбек Норбоевич

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ ҚОНУНЧИЛИГИДА СУД ҲУЖЖАТЛАРИНИНГ ЮҚОРИ
ИНСТАНЦИЯ СУДЛАРИДА ҚАЙТА КЎРИЛИШИ (ИҚТИСОДИЙ ПРОЦЕССУАЛ
ҚОНУНЧИЛИК МИСОЛИДА) 19

СУД ҲОКИМИЯТИ. ПРОКУРОР НАЗОРАТИ. ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

4. РУЗИНАЗАРОВ Шухрат Нуралиевич

РАҚАМЛИ СУД ИШ ЮРИТУВИ ЖАРАЁНИГА ЎТИШНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 28

5. OBLOKULOV Munis Musinovich

MANSABDOR SHAXSLARINING QARORLARI, HARAKATLARI (HARAKATSIZLIGI)
YUZASIDAN KELIB CHIQUADIGAN NIZOLARNI MA'MURIY SUDLARDA KO'RIB CHIQUISHNING
ISHLARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI 40

6. JUMAYEV Shohjahon Begimqul o'g'li

QONUNLAR IJROSI USTIDAN PROKUROR TEKSHIRUVI MAQSADI, PREDMETI, VOSITALARI
HAMDA AHAMIYATI 48

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ. КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ

7. ESHNAZAROV Murodqosim Hamzayevich

JINOYAT PROTSESSIDA EKSPERT XULOSASIDAN FOYDALANISH: ANGLO-SAKSON HUQUQ
OILASI DAVLATLARI MISOLIDA 54

8. БУРАНОВА Разия

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ЗАРУБЕЖНЫМИ СТРАНАМИ
В ПРОГНОЗИРОВАНИИ ПРЕСТУПНОСТИ 63

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА, ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ

9. ИМОМНАЗАРОВ Алишер Хасанович КЎЗДАН КЕЧИРИШ ТЕРГОВ ҲАРАКАТИ ОБЪЕКТЛАРИ ВА ТУРЛАРИ	70
--	----

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

10. АЪЗАМХУЖАЕВ Умидхон МЕСТО ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ КОРИДОРОВ В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА	78
11. SULAYMANOV Odiljon HUMAN RIGHTS IN THE DIGITAL AGE: CHALLENGES, THREATS AND PROSPECTS	87
12. ИСОҚОВ Луқмонжон Холбоевич МИГРАЦИЯ ВА НОГИРОНЛИКНИНГ ҲУҚУҚИЙ НИСБАТИ.....	92
13. РАҲМОНОВА Сабрина РЕАЛИИ XXI ВЕКА: ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРАВА ЖЕНЩИН В МИРЕ.....	102

ЮРИДИК ХИЗМАТ, АДВОКАТУРА, НОТАРИАТ

14. ФАЙЗИЕВ Хайриддин Сирожиддинович ЎЗБЕКИСТОНДА ЮРИДИК ХИЗМАТ ИНСТИТУТИНИНГ ТАШКИЛ ЭТИЛИШИ ВА РИВОЖЛАНИШ БОСҚИЧЛАРИ	107
--	-----

ҲУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

15. ШАКУРОВ Рафик Равильевич КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШДА СИНГАПУР ТАЖРИБАСИ	115
---	-----

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

ШАКУРОВ Рафик Равильевич

Юристлар малакасини ошириш маркази доценти,
юридик фанлар номзоди
E-mail: shakurov.rafik.67@mail.ru

КОРРУПЦИЯГА ҚАРШИ КУРАШДА СИНГАПУР ТАЖРИБАСИ

For citation (иктибос келтириш учун, для цитирования): ШАКУРОВ Р.Р. Ҳуқуқий амалиёт ва хорижий тажриба // Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 2 (2024) Б. 115-120.

2 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2024-2-15>

АННОТАЦИЯ

Мақолада Сингапурда коррупцияга қарши курашнинг муваффақиятли тажрибаси таҳлил қилинади. Коррупцияга қарши самарали кураш натижаси бўлган Сингапурнинг сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ривожланишидаги индивидуал ютуқлари қайд этилди. Сингапур олий раҳбариятининг коррупцияга қарши курашдаги сиёсий иродаси таҳлил қилиниб, коррупцияни енгиш имконини берувчи асосий механизмлар ўрганилади.

Калит сўзлар: коррупцияга қарши кураш сиёсати, Бюро, давлат хизматчиси, қонун, индекс, коррупция, тажриба, сиёсий ирода, коррупцияга қарши кураш, Сингапур, стратегия.

SHAKUROV Rafik

Senior Lecturer of the Lawyers' Training Center under the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Juridical Sciences
E-mail: shakurov.rafik.67@mail.ru

SINGAPORE'S EXPERIENCE IN FIGHTING CORRUPTION

ANNOTATION

The article analyzes Singapore's experience in fighting corruption. Corruption itself is the result of Singapore's political, economic and social development of individual achievements. Singapore's top management analyzed the corrupt efforts of political will, the possibilities of corruption and the main mechanisms for its implementation.

Keywords: Politics, Bureau, Civil Service, law, index, corruption, experience, political will, corruption, Singapore, strategy.

ОПЫТ СИНГАПУРА ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрен успешный опыт борьбы с коррупцией в Сингапуре. Отмечены отдельные достижения в сфере политического, экономического и социального развития Сингапура, явившиеся результатом эффективной борьбы с коррупцией. Проанализирована политическая воля высшего руководства Сингапура по противодействию коррупции, изучены основные механизмы, позволившие преодолеть коррупцию.

Ключевые слова: антикоррупционная политика, Бюро, государственный служащий, закон, индекс, коррупция, опыт, политическая воля, противодействие коррупции, Сингапур, стратегия.

Коррупцияга қарши кураш бўйича халқаро тажриба ҳақида гапирганда, албатта, Сингапурнинг коррупцияга қарши кураш стратегиясини ҳам эслатиб ўтмасдан бўлмайди. Кўп йиллар кетма-кет Сингапур коррупциянинг йўқлиги, иқтисодий эркинлик ва ривожланиш даражаси бўйича жаҳон рейтингида етакчи ўринни эгаллаб келмоқда.

Бу давлат дунё сиёсий харитасида фақат ўтган асрнинг ўрталарида, 1965-йил 9-августда мустақилликка эришгандан сўнг пайдо бўлган. Сингапур жанубий Шарқий Осиёда жойлашган ҳам шаҳар, ҳам пойтахт, ҳам алоҳида бир давлатдир. Унинг ҳудуди атига 728,3 км² ташкил этади.

Тарихий қисқа вақт ичида, ҳеч қандай табиий ресурсларга эга бўлмаган, чет элдан ҳатто чучук сув, қум, нефт, газ, металл ва ёғочни ҳам келтиришга мажбур бўлган кичик Сингапур давлати коррупциянинг йўқлиги, иқтисодий эркинлик ва ривожланиш даражаси бўйича жаҳон рейтингида етакчи ўринларни эгаллашга муваффақ бўлди. Жумладан, Transparency International “Коррупцияни қабул қилиш индекси”га кўра, Сингапур мунтазам равишда коррупцияга қарши курашда етакчилар қаторида туради (2023 йилда рейтинг бўйича – 5 ўринда) [1].

Сингапур мамлакатини эртақлар ва орзулар шаҳри, ранг-баранг ва жозибадор ривожланган иқтисодиёт, технологик макон, яшаш учун яхши жой, етакчи молиявий маркази, дунёнинг энг қиммат шаҳарлардан бири деб аташади. Албатта, Сингапур ҳақида гап кетганда, бу даволар билан бахслашиш қийин.

Сингапурнинг бундай феноминал ютуқларини бир киши, ислоҳотчилар асосчиси, мамлакатнинг собиқ ва марҳум бош вазири Ли Куан Ю номи билан боғлиқ. Унинг “Учинчи дунё мамлакатларидан – биринчисига!” шиори остида ўтказилган ислоҳотлари мамлакатга иқтисодий ютуқларни амалга оширишга имкон берди [2].

Бугунги кунда Сингапур электроника ва фармацевтика каби юқори технологик соҳаларда жаҳоннинг етакчиларидан, энг йирик молиявий ва нефт қайта ишлаш марказларидан бири ҳисобланади. Мамлакатнинг ялпи ички маҳсулот кўрсаткичи 2023 йилда ҳисоб-китобларига кўра 467 млрд. долларни, ҳар бир фуқаронинг ўртача йиллик даромади эса 55 000 АҚШ долларини ташкил этмоқда.

Сингапурда коррупциянинг деярли йўқлиги, малакали ишчи кучи, илғор ва самарали инфратузилмаси АҚШ, Япония ва Европадан 3000 дан ортиқ транснационал корпорациялар учун жозибадор бўлиб қолди. Шу билан бирга, хорижий фирмаларнинг sanoat маҳсулотларининг асосий қисми экспорт учун ишлаб чиқарилади, бу эса Сингапур давлат бюджетининг кенгайишига ёрдам беради.

Бугунги кунда “Сингапур мўжизаси” деб номланган ҳодиса, Сингапур нафақат

иқтисодий муаммоларни ҳал қилганлиги, балки замонамизнинг энг ҳавфли балоларидан бири – коррупцияни йўқ қилган мамлакат сифатида эътироф этилиши билан боғлиқ. Мустақилликка эришгунга қадар, коррупция Сингапурда мутлоқ одатий ҳолга айланган эди. “Коррупция – Осиё турмуш тарзининг хусусиятларидан бири. Одамлар мукофотларни очиқчасига қабул қилган. Бу улар ҳаётининг бир қисми бўлиб келган” – деган эди Ли Куан Ю.

Мамлакатни модернизация қилиш коррупцияга қарши стратегияни белгилашдан бошланди. Таъкидланишича, Сингапурнинг коррупцияга қарши стратегияси ўз моҳиятига кўра кенг қамровли ва тизимли бўлиб, у ўзаро боғлиқ бўлган иккита вазифа блокинни ҳал қилишга асосланган: биринчиси, коррупциявий ҳаракатларни содир этиш учун шарт-шароитларни бартараф этиш, иккинчиси эса, коррупцияга оид ҳаракатларни содир этишга ундайдиган мотивларни (сабаблар) тугатиш [3].

Коррупциявий ҳаракатларни содир этиш учун шарт-шароитларни бартараф этиш йўналишида, Сингапурнинг коррупцияга қарши қонунчилигини ишлаб чиқиш ва такомиллаштириш муҳим аҳамият касб этди. Шунинг учун 1960-йил 17-июндаги “Коррупциянинг олдини олиш тўғрисида”ги Қонуни (Prevention of Corruption Act) қабул қилинди ва бу коррупцияга қарши курашнинг ҳуқуқий асосига айланди [4].

Жаҳон ҳуқуқий амалиётидан фарқли ўлароқ, мазкур Қонуннинг 8-бўлимида давлат хизматчисининг “айбдорлик презумпцияси”ни белгилайдиган қоида киритилди. Унга кўра, мансабдор шахс томонидан олинган ҳар қандай мукофот, унинг акси исботланмагунча порасифатида қабул қилинган. Шубилан бирга, давлат хизматчисининг ойлик маошидан ортиқ яшаши ёки унинг даромадларига тўғри келмайдиган мулк объектларига эга бўлиши, коррупция мавжудлигининг далили сифатида тергов қилиш учун асос бўлади. Чунончи, ўзининг айбсизлигини исботлаш гумон қилинувчининг ўзига юклатилади. Ўзининг айбсизлигини исботлай олмаган мансабдорлар мол-мулки мусодара қилиниши, озодликдан маҳрум бўлиши ёки катта жарималарга тортилиши мумкин эди. Бундан ташқари, коррупцияда айбдор деб топилган хизматчи иш жойидан, нафақа ва бошқа имтиёزلардан маҳрум қилинади.

Коррупцияга қарши қонун ҳужжатларини амалиётга татбиқ этишда алоҳида орган – Коррупция амалиётларини тергов қилиш бюросига муҳим ўрин берилди (*Corrupt Practices Investigation Bureau*)².

Бош вазир девони билан бирлашган Коррупция амалиётларини тергов қилиш бюросига бевосита давлат раҳбарига (Бош вазир) бўйсунувчи директор бошчилик қилади. Бюро қуйидаги учта бўлимдан ташкил топади: тергов бўлими, маълумот-ахборот бўлими ва ёрдамчи бўлим [5].

Бюронинг асосий вазифалари давлат ва хусусий соҳаларидаги коррупцияга оид даъволарни ўзичига олган мурожаатларни кўриб чиқиш, давлат хизматчилар томонидан содир этилган совуққонлик ва бепарволик ҳолатларини тергов қилиш, шунингдек, уларнинг хатти-ҳаракатлари ва қарорларининг қонунийлигини текширишдан иборат.

Бюро давлат хизматида ҳалоллик тамойилини сақлаш учун жавобгардир. Шунинг учун Бюро томонидан ваколатдан шахсий манфаатлар учун фойдаланиш мумкин бўлган фаолият турлари алоҳида назоратга олинган.

“Коррупциянинг олдини олиш тўғрисида”ги Қонуни билан Бюрога кенг ваколатлар берилди. Жумладан, қонун ҳужжатларига мувофиқ, бунинг учун асослар мавжуд бўлса, Бюро суд қарорисиз, мақоми ва мансабидан қатъи назар, коррупцияда гумон қилинган шахсларни ушлаб туриш ва тинтув қилиш, ҳар қандай биноларга кириш ва тинтув ўтказиш, коррупцион ҳаракатлар билан боғлиқ ҳар қандай ҳужжатларни, мулкни олиб қўйиш мутлақ ҳуқуққа эга.

Бюро бюджет маблағларининг ўтказилишини назорат қилиш мақсадида, гумон қилинувчи шахсларнинг ҳар қандай банк, улуш ва ҳисобварақлари ҳамда молияга оид ёзувларни текширишга ҳақли. Шу билан бирга, тергов гумон қилинувчининг қариндошлари ва кафилларига нисбатан ҳам олиб борилиши мумкин. Бюро, коррупцияга оид иши юзасидан аниқланган ҳар қандай ҳуқуқбузарликлар бўйича терговни амалга

ошириши мумкин. Қонунга кўра, коррупцияга қарши кураш бўйича тергов бюросига кўрсатма бериш учун чақирилган гувоҳлар ўз фуқаролик бурчини бажаришдан бош тортишга ҳақли эмас [6].

Сингапурда коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бериш одат тусига кирган. Бунинг учун хатто қўлай шароитлар ҳам яратиб берилган. Ҳар ким коррупцияга қарши махсус киосклар ёки коррупцияни огоҳлантириш марказлари орқали оммавий ёки аноним ҳолда коррупция ҳақида хабар бериши мумкин. Бинобарин, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар берганлар ҳимояга олинган.

Бюронинг фаолияти давомида бир неча федерал вазирлар, касаба уюшмалари раҳбарлари, жамоат арбоблари, давлат компанияларининг топ-менеджерлари хибсга олинган. Баъзилари ҳалигача жазо муддатини утамоқда. Кўплаб порахурлар амалдорлар мамлакатни тарк этган.

Хозирда Ўзбекистон Республикасининг коррупцияга қарши курашиш агентлиги ва Сингапурнинг Коррупция амалиётларини тергов қилиш бюроси ўртасида ҳамкорлик алоқаларини кучайтириш ва мунтазам тажриба билан алмашиш юзасидан келишувларга эришилган.

Сўзсиз, жазонинг муқаррарлиги коррупцияни жиловлаб турувчи муҳим омиллардан биридир. Жазонинг муқаррарлигини таъминлашда Сингапурда яратилган, сиёсий аралашувдан ажралган мустақил суд тизими алоҳида ўрин тутди. Сингапур суд тизими иложи борича коррупцияга ботган мансабдор шахсларга юмшатовчи омиллар яратиб бермайди, аксинча катта жарималар ёки озодликдан маҳрум қилиш жазоларини қўллайди. Чунончи, судларга коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар натижасида олинган даромадларни мусодара қилиш ҳуқуқи берилди.

Коррупцияга қарши курашишда оммавий ахборот воситалари ҳам муҳим ўрин эгаллайди. Мустақил Сингапурда Оммавий ахборот воситалари ҳақиқий туртинчи ҳокимиятга айланган. Улар давлат хизматчилари, уларнинг аъзолари ва дустларининг турмуш тарзини диққатлик билан кўзатиб боради. Даромадлардан ортиқ яшаётган мансабдор шахслар дарҳол ОАВ биринчи саҳифа қаҳрамонига айланади. Бундан ташқари, барча коррупция ҳолатлари оммавий ахборот воситаларида ёритилиши шарт.

Коррупцияга қарши курашнинг биринчи стратегияси доираси, маъмурий тартиб-таомилларни қисқартириш, соддалаштириш ва шаффофлигини таъминлаш ҳам аҳамият касб этади. Бу ўринда, давлат бошқарувида “инсон омили”ни бартараф этишда имкон берадиган, замонавий давлат хизматларини рақамлаштириш муҳим ўрин тутди. Бугунги кунда Сингапурда, деярли барча давлат хизматларига оид мурожаатларни ўйда тўлдириш ва электрон почта орқали тегишли органларга юбориш учун имкониятлар яратилган.

Коррупцияга оид ҳаракатларни содир этишга ундайдиган мотивларни (сабаблар) тугатишнинг асосий мазмунини “ҳалол ҳукумат” тамойилларини шакллантириш ва амалга ошириш ташкил этди. Ушбу тамойилни таъминлашда қонун устуворлигини ва барчанинг, шу жумладан юқори мансабдор шахслар ва уларнинг қариндошларининг қонун олдида тенглигини белгиловчи Сингапурнинг коррупцияга қарши қонунчилигига алоҳида ўрин берилган.

Ҳукуматнинг жамиятда қонун устуворлигини қатъий ўрнатгани, қонун олдида ҳар бир фуқаронинг тенг жавоб бериши Сингапур муваффақиятининг омили бўлди. “Агар Сиз коррупцияни енгишни истасангиз, дўстларингиз ва қариндошларингизни қамоққа юборишга тайёр бўлинг. Ўз дўстларингиздан учтасини панжара ортига ўтқазишдан ишни бошланг. Нима учунлигини Сиз ҳам улар ҳам яхши биласизлар” – деб, таъкидлаган Ли Куан Ю [7].

Қонун устуворлиги учун Бош вазир Ли Куан Ю хатто яқин дустини ҳам қамоққа ташлади. Миллий ривожланиш вазири Тех Чанг Ван ишлаб чиқарувчиларга умумий фойдаланиладиган ер участкаларини бергани учун 800 минг АҚШ доллар пора олганликда айбланганда, у ўз жонига қасд қилишни маъқул куради. Улимидан олдинги Ли Куан Ю номига ёзилган оҳирги хатида у шундай ёзган эди: “Шарқий олийжаноб

жентлмен сифатида мен ўз хатойим учун энг юқори жазони олишим адолатли бўлади”.

Албатта, ҳалоллик тамойилини таъминлашда давлат хизматчиларининг юқори маошлари алоҳида ўрин тутати. Масъул лавозимларни эгаллаган давлат хизматчиларининг маошлари хусусий корпорацияларнинг топ-менежерлари учун хос бўлган даражага кўтарилди. Судьяларнинг маошлари кескин оширилди, бошқа давлат хизматчиларининг ҳам маошлари сезиларли даражада оширилди. Ли Куан Ю: “Кам маош олувчи вазирлар ва давлат хизматчилари бир нечта Осиё ҳукуматини йўқ қилди. Сиёсий раҳбарлар ва юқори мартабали амалдорларнинг ҳалоллиги ва ахлоқини сақлаб қолиш учун муносиб ҳақ тўлаш жуда муҳим” деб таъкидлаган эди [8].

Сингапурнинг гуллаб-яшнаши ва фаровонлигини белгилашда, уни Жануби-Шарқий Осиёнинг энг саноатлашган марказларидан бирига айлантиришда сингапурликлар танлаган қуйидаги учта асосий тамойил муҳим ҳисобланади: меритократия, прагматизм ва ҳалоллик [9].

Сингапурда давлат хизматининг фаолияти меритократия тамойилига асосланади, бу том маънода муносиблар бошқарувини англатади².

Меритократия тамойилини амалга ошириш, одамларнинг шахсий қобилияти (раҳбарлик қобилияти, стратегик фикрлаш), билими ва кўникмаларини (инновацион бошқарув усулларида фойдаланган ҳолда ҳал этиш ва ҳаракат қилиш) ҳисобга олган ҳолда давлат хизматига жалб этишда намоён бўлади. Ушбу тамойилни ҳаётга татбиқ этишда очиқ танлов асосида давлат хизматига қабул қилиш муҳим аҳамият касб этди.

Меритократия тамойилини таъминлашда, шунингдек, мансабдор шахсларнинг эгаллаб турган лавозими, иш сифати ва эришилган натижаларига қараб муносиб ҳақ тўлаш аҳамият касб этади. Бундан ташқари, юқори маошлар меҳнат бозорида хусусий компаниялар билан рақобатда муҳим омил сифатида қўлланилиб, давлат хизматига энг яхши кадрларни жалб қилиш имконини берди [10].

Муваффақиятли давлат хизматини шакллантиришда сингапурликлар талқинида мамлакат гуллаб-яшнаши учун энг самарали хорижий тажрибани танлашни англатувчи прагматизм тамойили асос бўлиб хизмат қилади.

Ҳалоллик тамойилига амал қилиш Сингапур ҳукумат тузилмаларининг муваффақиятли фаолиятининг муҳим шартидир. Ҳалоллик ва ошкоралик тамойилларини таъминлашда давлат хизматчилари учун юқори стандартларни белгиловчи хулқ Кодекси муҳим аҳамиятга эга. Хусусан, хулқ Кодекси ходимлар коррупциянинг ҳар қандай намоён бўлиши ҳақида хабар беришлари, ўзларининг даромадлари ва харажатлари тўғрисида йиллик ҳисоботларни тақдим этишлари, иш муносабатларида қарам ҳолатига олиб келадиган совға ва таклифларни қабул қилмасликлари шартлигини белгилайди.

Шундай қилиб, мамлакат раҳбариятининг сиёсий иродаси ва шахсий намунаси, коррупцияга қарши кураш стратегияси вазибаларини изчил ҳал этиши туфайли, Сингапур раҳбарияти қисқа даврда коррупцияни жуда паст даражага тушира олди ҳамда давлатни ривожланган иқтисодиёт ва саноат марказларидан бирига айлантиришга муваффақ бўлди. “Менинг иккита йўлим бор эди: Биринчиси, дўстларим ва қариндошларимни “Forbes” рўйхатига олиб чиқиш ва шу билан халқимни яланғоч ерда қолдириш. Иккинчиси эса, бу халқга хизмат қилиб, мамлакатни дунёнинг энг яхши давлатларнинг ўнлигига киритишдир. Мен иккинчисини танладим ...” – деган эди марҳум Сингапур бош вазири Ли Куан Ю [11].

Албатта, мамлакатимизда коррупцияга қарши курашиш борасида олиб борилаётган ислохотлар халқаро ҳуқуқ нормалари, шунингдек, ривожланган мамлакатларда коррупцияга қарши курашиш бўйича самарали тажрибага асосланади. Шу нуқтаи назардан, давлатимиз раҳбари кўплаб мамлакатлар билан, шу жумладан, Сингапур давлати билан дўстона алоқаларни мустаҳкамлаётгани биз барпо қилаётган Янги Ўзбекистон тараққиётига хизмат қилиши шубҳасиз.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Corruption Perceptions Index 2023 // Transparency International: website. //URL: <https://www.transparency.org/en/cpi2023/results>.
2. Ли Куан Ю. Сингапурская история: 1965–2000 гг. Из третьего мира – в первый / Ли Куан Ю. М. : МГИМО-Университет, 2010 // URL: https://olzublog.files.wordpress.com/2016/09/singapoor_story.pdf.
3. Бу ҳақда қаранг: Гладченко Л.В. Об опыте Сингапура по противодействию коррупции//Проблемы национальной стратегии, № 3 (24), 2014 // URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/172609/1/96-101.pdf>.
4. URL: <https://anticor.hse.ru/main/country/Singapore>.
5. Герменчук В. Борьба с коррупцией в Сингапуре: слагаемые успеха//Банкаўскі веснік, СНЕЖАНЬ, 2011 // URL: <https://www.nbrb.by/by/pdf/articles/8938.pdf>.
6. Lee Kuan Yew. The Singapore Story: 1965 – 2000. From third world to first. Harper Col Lins Publishers. Chapter 12. Struggle against corruption. N.Y.: USA, 2000 // URL: https://www.intuganda.org/wp-content/uploads/kanzu_intug/class24/From-Third-World-to-First-World_The-Singapore-Story-1965-2000-Lee-Kwan-Yew.pdf.
7. Гладченко Л.В. Об опыте Сингапура по противодействию коррупции// Проблемы национальной стратегии, № 3 (24), 2014 // URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/172609/1/96-101.pdf>.
8. Ли Куан Ю. Сингапурская история: 1965–2000 гг. Из третьего мира – в первый / Ли Куан Ю. М.: МГИМО-Университет, 2010 // URL: https://olzublog.files.wordpress.com/2016/09/singapoor_story.pdf.
9. Жетписбаев Б.А. Мировой опыт борьбы с коррупцией: феномен Сингапура // URL: <https://articlekz.com/article/7114>.
10. Гладченко Л.В. Об опыте Сингапура по противодействию коррупции//Проблемы национальной стратегии, № 3 (24), 2014 // URL: https://olzublog.files.wordpress.com/2016/09/singapoor_story.pdf.
11. Раҳимов Х. Сингапур “муџизаси”ни ким яратган? // URL: <https://uzhurriyat.uz/2023/11/23/singapur-mujizasi-ni-kim-yaratgan/>.